

PROF. DR. SAİM SAKAOĞLU'NUN SON MEKTUBU

Saygıdeğer hocam Prof. Dr. Saim Sakaoğlu tanıdığım en ilkeli insandır. Tabiatıyla o, doğruluk, dürüstlük, tutarlılık, açıklık, çalışkanlık, düzenlilik ve sabırlılık gibi olumlu değerleri de üzerinde toplamıştır. Onu tanıyan herkes fakirin bu kanaatine ortaktır. Onu tanımayanlar da yıllardır her yılın ilk günlerinde dostlarına gönderdiği mektuplarını okusalar, fakirle aynı kanaatte buluşacaklardır. Bu arada Sakaoğlu Hoca'nın mektuplarına hiç muhatap olmamışlar için belirtelim; onun mektupları küçük bir kitap boyutundadır. Zira bu mektuplar -gerek akademik gerekse özel- bir yıllık hayatının bir hülasası, bir icmalidir.

İlk mektubunu 1991 yılında kaleme alan Saim Hoca, 2010 yılına kadar bunları birer matbu kitapçık olarak posta marifetiyle üşenmeden, erinmeden dostlarına ulaştırmıştır. 2010 yılından beri de bu iş için genel ağı (internet) kullanmaktadır (Bendeniz, Saim Hoca'nın mektuplarını 2000'li yılların başından itibaren

Ali IŞIK

-aralıklarla almaya başladım).

Saim Hoca'nın 2014 yılı mektubu 2015 Şubatında posta kutuma düştü. Düştü düşmesine de, iletiye ekli dosyanın adını gördüğümde boğazım düğüm leniverdi: "2014 MEKTUP SON-NNN"...

"Son" kelimesinin sonundaki zait/fazladan üç "n", biraz, onun espritüelliğini yansıtsa da; bu kelimenin bağlamları çoğunlukla hüznün çağrışımlıdır. Zihnimdeki hüznü "son mektup" çağrışımları yetmezmiş gibi mektup kitapçığın başlığı bu zamansız hüznü tuz biber olmakta gecikmedi: "2014 Yıllığı Günce -Yılın Özel Tarihi- Olaylar ve Veda'..."...

Saim Hoca'nın 71 sayfalık "Son Mektubu" ön söz yerine geçecek bir hitabe ile başlıyor (s. 2-4). 1 Şubat 2015 tarihli mektubu şu başlıklardan oluşuyor:

Yılın Olayı: Bu başlık altında S.Ü. Mimarlık Mühendislik Fakültesi öğretim üyelerinden olan Hoca'nın küçük damadının kadro meselesi yüzünden yaşadığı

Prof. Dr. Saim Sakaoglu, II Halk Kitapligi Konferans Salonu'nda Cahit Oztelli Paneli esnasinda Seyit Kucukbezirici ve Cahit Oztelli'nin oglu Dogan Oztelli ile (03.04.2014)

adaletsizlik söz konusu ediliyor (s. 5).

Merhaba Erdemli: Bilindiği gibi Saim Hoca yazılarını Erdemli'deki yazlığında geçirir. Bu başlık altında Erdemli'ye gidiş ve dönüşleri belirtiliyor (s. 6).

2014'te Yayımlanan Yeni Kitaplarım: Üç yeni kitabı; *Sâim-Nâme*, *Eflatun Cem Güney ve Âşık Edebiyatı Yazıları*'nın künye bilgileri, yanı sıra *Sâim-Nâme* ve *Eflatun Cem Güney* üzerine kaleme alınan tanıtım yazıları bu başlık altında yer alıyor (s. 6).

2014'te Yeni Baskısı Yapılan Kitaplarım: Prof. Dr. Ali Berat Alptekin ile birlikte hazırladıkları *Türk Saz Şiiri (14-21. Yüzyıllar)*'nin 3., *101 Türk Efsanesi*'nin 6., Prof. Dr. Ali Duymaz ile birlikte hazırladıkları *İslâmiyet Öncesi Türk Destanları (İncelemeler - Metinler)*'nin 9., yine Prof. Dr. Ali Berat Alptekin ile birlikte hazırladıkları *Nasreddin Hoca*'nın 2. baskısının yapıldığı bilgisini de bu başlık altında öğreniyoruz (s. 6).

Makale Boyutundaki Yayınlarım: *Merhaba/Akademik Sayfalar*'da yayımlanan 14, Kon-

ya *Yenigün* gazetesinde yayımlanan 4 yazısının künye bilgileri bu başlık altında yer almış (s. 8).

Makaleler: Dil bilim, halk bilimi ve Türk dili üzerine kaleme aldığı 13 makalesiyle 3 bildirisinin (s. 8-9); 2013 yılında yayımlanan 3 bildiri ile bir makalesinin (s. 9-10) künye bilgileri bu başlık altında veriliyor.

Eski Yazıların Tekrarı: 2014'te tekrar basılan 6 makalesinin künye bilgileri de bu başlık altında yer alıyor (s. 10).

Sohbet: Doç. Dr. Eyüp Akman'la yaptığı "Prof. Dr. Saim Sakaoglu ile Çocuk Edebiyatı Üzerine Bir Sohbet", başlıklı bir sohbetin künye bilgileri veriliyor (s. 10-11).

Mülakat: Mehmet Akif Sütçü'nün, Hoca ile yaptığı "Ellisinde Barutu Tükenenler var..." başlıklı mülakatın künye bilgileri veriliyor (s. 11).

Hakkımda Yazılanlar: Saim Hoca üzerine kaleme alınan 9 yazının künye bilgileri veriliyor (s. 11).

Çeşitli Ders Kitapları: Kendi eserlerinden ders kitaplarına alınan 2 masal ile bir destanın bilgisi de bu başlık altında yer alıyor (s. 11-12).

2014'te Yayımlanmak İçin Gönderilenler: Anılan yıl içerisinde kaleme aldığı dört makale hakkında bilgiyi bu başlık altında öğreniyoruz (s. 12).

Bilimsel Toplantılar: 2014 yılı içinde katıldığı 3 sempozyum ile 1 kongrenin bilgisi de bu başlık altında yer alıyor (s. 12).

Katılmadığım Bilimsel Toplantılar: 2014 yılı içinde çeşitli sebeplerden dolayı katılmadığı 4 sempozyumun/toplantı-

nın bilgisi yer alıyor (s. 13).

Anma Günü: 29 Kasım 2014 günü Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsünde hocası Ord. Prof. Dr. Reşid Rahmeti Arat'ı anma toplantısında bir konuşma yaptığını bu başlık altında öğreniyoruz (s. 13).

Vefa Gecesi: Prof. Arat için Kayseri'de de bir anma gecesi düzenlenmiş. Saim Hoca, toplantıya katılamadıysa da bir yazı göndermiş (s. 13).

Açık Oturumlar/Paneller: Saim Hoca, 2014 yılı içinde Faruk Sümer, Cahit Öztelli ve Mehmet Önder adına düzenlenen üç toplantının ilk ikisine bizzat katılmış, üçüncüsüne mazereti dolayısıyla katılamasa da, konuşma metnini göndermiş (s. 13-14).

Konferanslar: Hoca, yine 2014 yılı içinde Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde "Nevruz", Konya'da kadın yazarlara "Eski Konya", Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesinde "Kâşgarlı Mahmud, Türk Dil Kurumu ve Atatürk, Nasreddin Hoca", Konya Fikir, Sanat, Kültür Adamları Birliği Derneği ve Konya Büyükşehir Belediyesi adına, Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesi'nin Kültür Bahçesi'nde "Konya'da Halk Edebiyatı", Konya Aydınlar Ocağı için İl Halk Kitaplığı Konferans Salonu'nda "Konya Atasözleri ve Deyimleri", Konya Kitap Günleri'nde, KÖMEN Yayınevi adına "Konya Halk Kültürü" konularında 6 konferans vermiş (s. 14).

Ödüller: Bilim alanında şehrimizin medarıiftiharı olan Hoca'mız 2014 yılında da birbirinden önemli ödüllere layık görülmüş. Bunlar: **1. Türk Dünyası**

Bilim, Kültür ve Sanat Ödülü (Türk dili konuşan 30 ülkeden birer bilim, kültür ve sanat adama verilen bu ödüle 2014 yılında Saim Hoca'mız layık görülmüş), **2. ESKADER** (Edebiyat, Sanat ve Kültür Araştırmaları Derneği) **Ödülü** (Türk halk edebiyatına katkılarından dolayı 2013 yılında ödüle layık görülen Hoca'mız, ödülünü 2014 yılı içinde almış) (s. 14-15).

Gediz Üniversitesinin Sakaoğlu Adına Düzenlediği Toplantı: Anılan Üniversite öğrencilerinin kurduğu Kültür ve Edebiyat Kulübü, "Türk Masal Araştırmalarında Yeni Yaklaşımlar/Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun Doğumunun 75. İzmir'de Başladığı Yazı Hayatının 57. Yılı Onuruna" konulu bir panel düzenlemiş (s. 15-17).

Seminerler/Yaz Okulu Dersleri: Saim Hoca'mız, biri Atatürk Kültür Merkezi'nde ("Masallar ve Destanlar"), diğerleri de İstanbul Motif Vakfı ile Yıldız Teknik Üniversitesinin oluşturduğu Motif Akademi Halkbilimi Okulunun Yaz Döneminde yardımcı doçentlerle doktora ve yüksek lisans öğrencilerine "Masal ve Efsane" ile "Nasreddin Hoca" üzerine üç seminer vermiş (s. 17).

Dinlediğim Konferanslar: Bu başlık altında da Türk Ocağı, TYB Konya Şubesi ve Konya Fikir, Sanat, Kültür Adamları Birliği Derneği'nin hafta sonlarında düzenledikleri bazı konferanslara katıldığını belirtmiş (s. 17).

Konyalı Yazarların İmza Günleri: TYB Konya Şubesi'nin düzenlediği 2014 yılı imza gününe katılan yazarlara *Sâim-nâme*

adlı kitabını hediye eden Saim Hoca, bu yazarların birer kitabını da satın almış (s. 17-18).

Konya Kitap Günleri: Saim Hoca, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığının, kasım ayının son haftası ile aralık ayının ilk haftası arasında gelenekli hâle getirdiği Konya Kitap Günleri'ni bu başlık altında kayda geçmiştir. Bu arada Kömen Yayınevinin kendisine düzenlediği imza gününde bir de konferans vermiş (s. 18).

Torunum Güven: Biricik torunu Güven'in Saim Hoca'nın hayatında önemli bir yeri vardır. Güven'in 2014 yılında yaşadığı önemli anlar bu başlık altında yer bulmuş (s. 18).

72'liler: Saygıdeğer eşleri Yurdanur Hoca Hanım'ın fakülteden arkadaşlarının yıllık buluşmalarının olduğunu, 2014 yılı buluşmasının da Konya'da gerçekleştiğini bu başlık altında öğreniyoruz (s. 18).

Âşıklar: Saim Hoca, her ne kadar kadim bir dostuyla buluşmasından söz etse de; Sivas Âşıklar Evi'nin varlığından da bu başlık altında haberimiz oluyor (s. 18).

Aramızdan Ayrılanlar: Saim Hoca, 2014 yılı içinde vefat eden hocaları, değerli kültür-sanat adamlarıyla öğrencilerini bu başlık altında anıyor (s. 19-21).

Kutlama: Saim Hoca'mız, TBMM Onur Ödülü'ne layık görülen tanışı bir akademisyen ile profesörlüğe yükselen iki akademisyeni bu başlık altında kutlayarak vefasını gözler önüne seriyor (s. 21).

Nissan: Saim Hoca, mektuplarında mutlaka arabalarını da

söz konusu eder. Hâlihazırdaki arabası, "15"lik Nissan Premira'sı da bu başlık altında yer buluyor (s. 21-22).

Prof. Naskali: Üçüncü cumhurbaşkanımız merhum Celal Bayar'ın kızı tarafından torunu Prof. Dr. Emine Gürsoy-Naskali'nin, dergisinin özel sayıları için Saim Hoca'mızdan sürekli konulu makale istediğini bu başlık altında öğreniyoruz (s. 22).

Çay İçme: Dostları bilirler; Saim Hoca'mız yılda bir gün, o da 6 Haziran'da çay içer. Hocamız, 2014 yılı çayını –sırf dem olarak Eflatun Cem Güney toplantısı için bulunduğu Sivas'ta, Buruciye Medresesi'nden çevrime çayhanede içmiş (s. 22).

Kahve: Kahveyi de yılda bir kez için Hoca'mız, 2014 yılı kahvesini 18 Ekim'de, Harput'ta, Gül Evi'nin gelenekli odasında içmiş (s. 22).

Gelen Dergiler: Abone olduğu, satın aldığı dergilerle hediye olarak gelenlerini (22 dergi) bu başlık altında zikrediyor (s. 23).

Erdemli Misafirleri: Konya'ya ziyaretine gelen yazlık komşularıyla Erdemli'deki yazlığına misafir olan dostlarını bu başlık altında anmış (s. 23).

Atiye Nazlı Hanım'ın İlk Kitabı: Son doktora öğrencisi Çorum Hitit Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü halk edebiyatı öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Atiye Nazlı Hanım'ın yayımlanan ilk kitabı (*Sözden Dizeye Çorum Şiiri (Çorum Şiir Antolojisi)*, Ankara 2014, XIX+674 s. Çorum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını) da bu başlık altında yer bulmuş (s. 23).

Bezm-i Muhabbet

Ailede Doğum-Nişan-Düğün-Ölüm: Ailesi ile yakın dostlarının doğum, nişan-düğün ve ölüm haberleri bu başlık altında verilmiş (s. 23-24).

Oturma Geceleri: İlimizin kültür, sanat ve fikir insanlarından küçük –ama önemli- bir grup ayda bir gün bir evde toplanır. Malumu olanların **“Bezm-i Muhabbet”** olarak nitelediği bu toplantılar da bu başlık altında anılmış (s. 24).

Sağlık: Saim Hoca kendisi ve ailesinin hastane günlüklerini da bu başlık altında sıralamış (s. 25).

Yemekler: Saim Hoca, katıldığı yemekli toplantılarla önemli yemek davetlerini bu başlık altında belirtmiş (s. 25-26).

Yüksek Öğretmenliler Yemeği: İstanbul (Çapa), Ankara ve İzmir Yüksek Öğretmen Okullarından mezun olan veya orada kısa da olsa öğrencilik dönemi yaşayanların bir araya geldikleri Öğretmen Okullarının Kuruluş Günü Yemeği’ni de bu başlık al-

tında öğreniyoruz (s. 26).

Diyete Başlıyorum: 11 Temmuz 2014 Cuma günün akşamı fiilen diyet yapmaya başlayan Saim Hoca’mız, takip eden –yaklaşık- iki ayın sonunda 5,5 kg hafifleyerek diyetinin semeresini görmüş (s. 26).

Yollardayız: Önemli yolculukları bu başlık altında sıralanıyor (s. 26).

Seçimler: Saim Hoca, 2014 yılında yapılan iki önemli seçimi de kayıt altına almış (s. 26-27).

Tiyatrolar: 2014 yılında seyrettiği oyunlar da bu başlık altında sıralanmış (s. 27).

TV’ciliğimiz: Yıllardır ÜN-TV’de program yapan Hoca’mızın, 2014 yılında programlarını sonlandırmasının sebebini üzülerek bu başlık altında öğreniyoruz (s. 27).

TRT: TRT’nin kendisiyle gerçekleştirdiği, lakin seyredemediği bir çekim de bu başlık altında zikredilmiş (s. 27).

Konya TV: Anılan TV’de, 5

Prof. Dr. Saim Sakaoğlu ve ağabeyi Hasan Sakaoğlu Koyunoğlu'nda Eski Konya'dan Hatıralar Konferansı sırasında (09.01.2015)

Nisan tarihinde yapılan Faruk Sümer toplantısının üç konuşmacısından biri de Saim Hoca'mızmış (s. 27).

Genel Kurul: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü olağan genel kurulunun Ankara'da 24 Mayıs günü gerçekleştirildiği kayıt altına alınmış (s. 27-28).

Şampiyon: Fenerbahçe'nin 2014 yılı şampiyonluğu ile Konyspor'unuzun da ligde kalması Hoca'mızın mektubunda yer bulmuş (s. 28).

Dinî Bayramlar ve Günler: 2014 yılı Şivliliği ve fener alayı ile Ramazan ve Kurban bayramlarında yaşadıkları bu başlık altında özetlenmiş (s. 28).

Teğet Geçtiğim Bilimsel Toplantılar: Kendisine haber verilmeyen iki bilimsel toplantıya sırf katılımcı dostlarını görmeye gitmiş (s. 28-29).

VII. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu/Elazığ Soylaması: Anılan sempozyuma katılan, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Türk Dili öğretim üyelerinden Doç. Dr. Celal Demir'in kaleme aldığı "soylama (destan/koçaklama/medhiye)"nın başından bir bölüm aktarılmış (s. 29).

Yolculuklar: Aile bireylerinin 2014 yılı içinde yaptığı yolculuklar sıralanmış (s. 29-30).

Gezi: Hoca'mız, 2014 yılında yaptığı gezileri bu başlık altında sıralamış (s. 30).

Eski Defterden Bir Ay: Saim Hoca'mız İstanbul'da, yükseköğrenime başladığı 1960 yılında bir gelir-gider defteri tutmuş. Bu defterin Ekim ayı giderlerini bu başlık altında dostlarıyla paylaşıyor (Bu giderler onun, o yaşlardaki kültür dünyasını yansıtmaması ve bu gününü işaret etmesi açısından oldukça önemlidir (s. 31).

Mektubunu burada sonlandıran Hoca'mız takip eden sayfalarda "zehir zemberek" bir "ek"e yer vermiş.

Bilenler bilir, 2005 yılında Yrd. Doç. Dr. (günümüzde doç.)

Orhan Yavuz, Selçuk Üniversitesi *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*'nde, Hoca'mızın *Karaca Oğlan* adlı abidevi çalışmasını hakarettimiz bir biçimde eleştirmişti ("Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun 'Karaca Oğlan' Adlı Eserinin Bilimsel Eleştirisi", *SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 17, 15-113, 2005). Bilim kisvesi altında bilim ve ahlakın katledildiği bu makale Saygıdeğer Hoca'mızla severlerini derinden yaralamıştı. Hoca'mız bu ek'inde bu "bilimsel katl" in perde ardı ve önünü bütün çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir.

Bilim, Ahlak ve Eleştiri Yazıları başlığı altında Hoca'mız "*Karaca Oğlan* Eleştirisi ve Eleştirinin Ahlakî Yönü", başlıklı makalesine yer vermiş (s. 34-60).

Prof. Dr. Saim Sakaoğlu 2014 Yılı *Mektubu*'nun ek'inin ikinci bölümünde **2015'cik** başlığı altında özel tarihinin önemli olaylarına da yer vermiş. Bunlar:

Sağlık, İlle de Sağlık: 23 Ocak 2015 Cuma günü, Buca Tınavtepe Özel Hastanesinde geçirdiği küçük operasyonu bu başlık altında anmış (s. 62).

Bir Doğum: Ağabeyi Hasan Sakaoğlu'nun yeni bir torunu daha olmuş (s. 62).

Bir Konferans: Ağabeyi Hasan Sakaoğlu ile birlikte 9 Ocak 2015 Cumartesi günü Koyunoğlu'nda verdikleri "Eski Konya'dan Hatıralar" başlıklı konferans (s. 62-63).

Sevimli Yolculuklar: Torun'u Güven'i ziyaret için YHT ile Kocaeli'ne gerçekleştirdikleri seyahat (s. 63).

Güvenli Günler: Bu seyahatte torunu Güvenle yaşadıkları (s. 63).

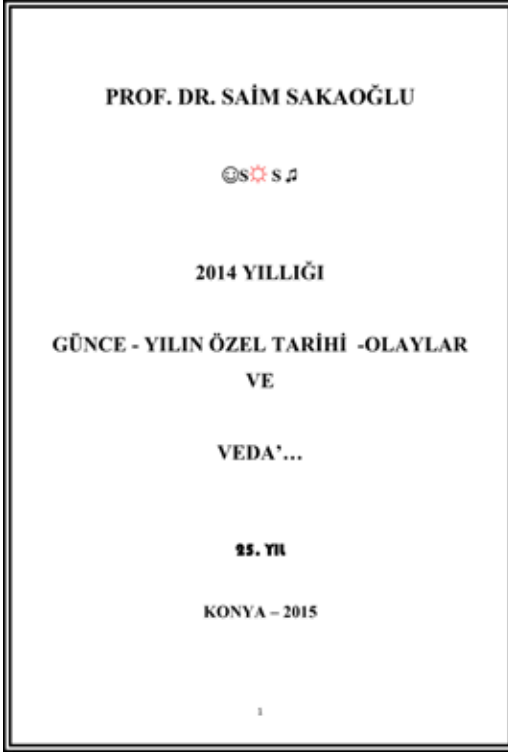

Koyunoğlu'nda Konya Halk Edebiyatı Konferansı sonrası Aydınlar Ocağı Başkanı Dr. Mustafa Güçlü'nün hediye takdimi (31.05.2014)

Güzel Hatıralar: Ocak ayı sonlarına doğru öğrencileri Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yardımcı ve öğrencisinin öğrencisi Yrd. Doç. Dr. Zülfikar Bayraktar ile yaşadığı tatlı bir anı (s. 63-64).

Kar da Kar İmiş Ha!..: 2015 Ocağında yaşanan çetin kış şartları (s. 64).

Aramızdan Ayrılanlar: 2015'in ilk ayında aramızdan ayrılan Ahmet Keleşoğlu, öğrencisi Prof. Dr. Avni Gözütok, Prof. Dr. İsmail Ünver ve Prof. Dr. İsmail Çetişli'nin ölüm haberleri (s. 64-65).

Prof. Dr. Saim sakaoglu'nun 2014 Yılı Mektubu'nun kapağı

Toplantılara Gelinece...:

Başlığı altında 2015'in ilerleyen aylarında katılacağı ve katılmayı düşünmediği bilimsel toplantılar sıralanmış (s. 64-66).

Ekrem Karaismailoğlu'nu Tanır Mısınız?: Eğitimcilerin en büyük ödülü öğrencilerinin yüz ağartıcı işler yapması ya da önemli makamlara getirilmesidir. Hoca'mızın öğrencisi mezkûr isim de önemli görevlerden sonra Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğüne atanmış. Şimdilerde emekli olan Karaismailoğlu Bey'in, bürokrasi hatırlarından oluşan *Sivri Kayalar Üzerinde Çıplak Ayakla Dolaşmak* adında "tadına doyumlanmayan olaylarla süslenmiş" bir de kitabı varmış (s. 66).

Prof. Dr. Ali Şamil Davetleri: Azerbaycanlı bu bilim ada-

mının Saim Hoca'mıza gönderdiği bilimsel toplantılara davet yazısı (s. 66).

Bir Dernek Kongresi: Konya Fikir Sanat ve Kültür Adamları Derneği'nin 24 Ocak'ta yapılan olağan kongresi (s. 66-67).

Bir Akşam Oturması: İzmir'de, "bilim adamlığı kimliği taşıyan en eski öğrencisi" Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yardımcı'yı ziyaret (s. 67).

Ve 31 Ocak 2015'le Son Nokta...: 1983 yılının 31 Ocak'ta vefat eden okul ve çalışma arkadaşı Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Harun Tolasa'nın anılması, ardında mektubunun da sonuna karşılık gelen Ocak ayı sonlarında hatıralarında yer eden olaylar (s. 67-68).

Veda Sayfası: Bundan sonraki hayatında yapacakları ve yapmayacaklarına dair birkaç ipucu ve vedalaşma (s. 69-71).

Önemli İki Kitap Haberi: Mektubunu bitirmişken kargodan çıkan ve duyurusunu yapmaktan geri durmadığı iki önemli kitap: M. Türker Acaroğlu, *Dünya'da Türkçe ve Türkçeleşmiş Yer Adları Kılavuzu*, İstanbul 2014, 299 s.; Doç. Dr. M. Salahaddin Bekki, *Dedem Korkut Kitabı Bibliyografyası Üzerine Bir Deneme/(Türkiye'deki Yayınlar 1916-2013)*, Ankara 2014, 236 s.

*

Hamiş: Saim Hoca'mız, mektuplarının ilk 16'sını 2010 yılında, *Dostlara Mektuplar* adıyla bir kitapta toplanmıştı. Bu mektubundan öğrendiğimize göre daha sonraki mektuplarını da başka bir adla kitaplaştıracakmış. Sabırsızlıkla bekliyoruz.

İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ ARŞİVİNDEN MEKTEP FOTOĞRAFLARI

Ahmet ÇELİK

Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Arşivi'nde Cumhuriyetin ilk yıllarına ait okullarımızın yer aldığı ve daha önce hiç bir yerde yayınlanmayan 15 adet siyah beyaz fotoğraf tespit edilmiştir.

Mayıs 2013'te fotoğrafları İl Milli Eğitim Müdürlüğü arşivinde tespit eden o dönemde Konya İl Milli Eğitim müdür yardımcısı olan Seyit Ali Büyük Bey'dir. Seyit Ali Büyük, şu an Çorum İl Milli Eğitim Müdürü olarak görevine devam etmektedir.

Bu fotoğraflar 20x30 ebadında, siyah beyazdır. Okulların isimleri fotoğrafların altına Osmanlı Türçesi olarak yazılmıştır.

Okulların isimleri şunlardır:

1. Akif Paşa Mektebi
2. Birinci İnas Mektebi
3. Çifte Merdiven Mektebi
4. Dumlupınar Mektebi
5. İhsaniye Mektebi
6. Maarif Evleri
7. Mahmut Şevket Paşa Mektebi
8. Rehber-İ Hürriyet Mektebi
9. Sadırlar Mektebi
10. Sanat Mektebi
11. Sanat Mektebi Marangoz Atölyesi
12. Şehit Sadık Mektebi
13. Topraklık Mektebi
14. Ulurmak Mektebi
15. Mektebin isim belirtilmemiştir.

Fotoğraflarda okullar genelde tek katlı, bir kısmının ise iki katlı olduğu görülmektedir

Bazı fotoğraflarda okulların isim tabelaları okunabilmektedir. Tabelaları okunabilen okullar İhsaniye İlk Mektebi, Rehberi Hürriyet İlk Mektebi, Dumlupınar İlk Mektepleri'dir.

1. AKİF PAŞA MEKTEBİ

1874'de Konya valisi olan Ahmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. Konya'nın ilk rüştiye mektebidir. O tarihlerde iki öğretmenle öğretime açılmıştır. 1874 yılında kız kısmı da öğretime açılmıştır. Büyük çarşı yangını ile yanan okul 1878'de şimdiki Merkez Yapı Kredi Bankası binasında Konya Valisi Akif Mehmet Paşa tarafından eğitim öğrenime açılmıştır. 1882 'de 4 öğretmen, 1 hademe ve 98 öğrenci ile öğretim sürdürmüştür. 1891 yılında

Akif Paşa Mektebi

İnas Mektebi.

Mahalle Mektebi haline getirilmiş, 1895 yılında tekrar İbtidaiye dönüştürülmüştür. Okul 3 yıl iptidai, üç yıl da rüştiye olmak üzere altı yıllıktı. 1917'de Anadolu İntibah Mektebi adını aldı. 16 Ekim 1920'de kapatılmış, 1923 yılında tekrar açılarak Kültür Müdürlüğü'nün idaresinde öğretime devam eden Akif Paşa Rüştiyesi'nin ismi Akif Paşa İlk Mektebi olarak değiştirildi. Okul bi-

Çifte Merdiven Mektebi,

nası 1954 yılında 226 bin liraya Yapı ve Kredi Bankası'na satıldı. Bu banka tarafından 1956 yılında bir müteahhide satılan bina o yıl yıktırılmıştır. Şimdiki binasına 1954 yılında taşındı. 1974 yılında 2. katı yapılmıştır. 1997 yılında Akif Paşa İlköğretim Okulu, 2012 Yılında da Akif Paşa İlkokulu adını almıştır. (Selçuk ES. BKA, 183-184)

2. BİRİNCİ İNAS MEKTEBİ

İlk İnas Rüştiyesi (ortaokulu) 1874 yılında Mahmut Şevket Paşa Mektebi'nde açıldı. Fatma Zafer Hanım, tam 49 yıl bu okulda görev yaptı. Burada dört öğretmen görev yapıyordu. Bu rüştiyenin ayrıca üç ayrı yerde Kırathane, Akçeşme ve Köprübaşı okullarında iptidaieleri de vardı. Bunların hepsinde 6 öğretmen görev yapıyordu. Tahsil süresi 6 yıl olup bunun 3 yılı iptidai 3 yılı da rüştiye idi. Din ve fen dersleri birlikte okutuluyordu. 1900'de Ferit Paşa tarafından ihya ve himaye edilen Konya **İnas Rüştiyesi**, Hamid **İbtidaiyesi** ve **İnas Rüştiyesi** adı ile isimlendirilmeye başlandı. Buraya birde Halıcılık Kursu ilave edildi. 1904'de rüştiyenin iptidaiye kısmında 193, rüştiye kısmında 67 öğrenci bulunuyordu. Yine Ferit Paşa döneminde bir de Numune Kız Okulu açılmış olup bu okul Cumhuriyet'in ilanı ile Kız Tatbikat Okulu adını almıştır. (M. Önder, 64-65)

3. ÇİFTE MERDİVEN MEKTEBİ

Çifte Merdiven Mahallesi'nde gayrimüslimlere ait, iki okul mevcuttu.

a. SAHAKYAN ERMENİ MEKTEBİ:

Konya’da Ermeni Cemaati, Sahakyan adını verdikleri okullarını H.1255/M.1839-1840 yılında Çifte Merdiven Mahallesi’nde açtılar. Okulun binası Alaaddin Tepesi’nin kuzeydoğusunda Arslantaş Mescidi civarında bulunmaktaydı. Okul, ibtidai (ilkokul) ve rüştiye derecesinde kız ve erkek öğrencilerin öğrenim gördükleri yedi yıllık bir eğitim kurumu olarak açıldı. Sahakyan Mektebi binası Arslantaş Mescidi’nin doğusunda 60 adım kadar mesafede bulunmaktaydı. Bu bina 1910 yılına kadar kullanıldı. Daha sonra eski bina yıktırılarak yerine aynı arsa üzerine yeni okul binası yaptırılmıştır.

b. CENANYAN MEKTEBİ:

Cenanyan Mektebi, Protestan bir Ermeni olan Harutune Stefanos Cenanyan tarafından 1 Temmuz 1308/13 Temmuz 1892 tarihinde açıldı. Okul “Apostolic Institute” adıyla da bilinmektedir. Çifte Merdiven Mahallesi’nde bulunan okul, 7 Mayıs 1314/18 Mayıs 1898 tarihinde ruhsat alarak kayıtlara geçirilmiştir.

Fakat fotoğraftaki okulun gayri müslimlere ait olması söz konusu değildir. Çünkü Cumhuriyetin ilk yıllarında Konya’da azınlık okulları mevcut değildi.

4. DUMLUPINAR MEKTEBİ

Dumlupınar Mektebi, Mevlana Dergâhı civarındaydı. Selçuk Es bu okulun yerini: “Mevlânâ Müzesi’nin bugün müdür lojmanını olarak kullanılan Çelebi Efendi Dairesi’nin batısında ve meyda-

Dumlupınar Mektebi (Sultan Veled Medresesi)

na katılan yerde idi” diye tarif etmektedir.

Dumlupınar İlk Okulu binası daha önceleri Sultan Veled Medresesi’ydi. Okul, 1956 yılında tamamen yıktırıldı.

5. İHSANIYE MEKTEBİ

Okul, İhsaniye Mahallesi’nde 1903’de Kırım’dan gelen göçmenler tarafından mahalle Mektebi olarak açıldı. 1927 yılına kadar Mahalle Mektebi olarak kalan bu okul “İhsaniye İlkokulu” adını alarak resmileşmiştir. 1939 yılına kadar 3 sınıflı, 1940 yılın-

İhsaniye Mektebi

Maarif Evleri

da 4 sınıflı, 1941 yılında 5 sınıflı olmuş, eğitim öğretim çalışmalarını sürdürülmüş ve ilk mezunlarını vermiştir. 1955-56 yılında 9 derslikli olarak yeni bir bina yapılmıştır. 1997-1998 eğitim öğretim yılında ilköğretimin 8 yıla çıkarılması ile okul adı **İhsaniye İlköğretim Okulu** adını almıştır. 2012 tarihinde yayımlanan 4+4+4 zorunlu eğitim yasası ile okul tekrar İhsaniye **İlkokulu** olmuştur. 2013'de okulun yerine yapılan yeni binanın Mehmet Ali ve Kadriye Atiker İmam Hatip Orta Okulu olarak; İhsaniye İl-

Mahmut Şevket Paşa Mektebi

kokulu'nun ise Mareşal Mustafa Kemal Ortaokulu B Blokte eğitim öğretim görmesi kararı sonucu 2013-2014 eğitim öğretim yılında şimdiki binası hizmete girmiştir.

6. MAARİF EVLERİ

Alâeddin tepesinden Mevlana Türbesi'ne doğru uzanan cadde-nin kuzeyinde bina edilmiştir. Bunlar yol boyunca uzanırlardı. Klasik Konya evlerinden farklı olarak yuvarlak köşe ve pencereleriyle çatı balkonlarıyla farklı bir anlayışta inşa edilmişlerdir.

7. MAHMUT ŞEVKET PAŞA MEKTEBİ

Mahmut Şevket Paşa İlköğretim Okulu, ilk olarak 1923 yılında Durak Fakih Mahallesi Nuh Efendi Çıkmazı'nda Hatice Hanım'ın evinde Hamidiye **İnas Rüştüyesi** (Kız Orta Okulu) olarak açıldı. Konya'da ilk defa **İnas Rüştüyesi'nin açılması 1874 yılına tekabül eder. Daha sonra Mahmut Şevket Paşa İlkokulu ismini alır. Bu okulun başöğretmenliğine de Fatma Zafer Hanım getirilmiştir. O zaman bu rüştiyenin üç ayrı yerde (Kıraathane, Akçeşme ve Köprübaşı İlkokulları) kısımları vardı. Cumhuriyetin ilanı ile rüştiyeler lağvedilmiş, ilkokullara kız ve erkek öğrenciler alınmış, ortaokullar da karma hale getirilmiştir. (Önder, 1952,)**

8. REHBER-İ HÜRRIYET MEKTEBİ

Rehber-i Hürriyet Mektebi, R.1324/M.1908 yılında eğitim öğretime başladı. Rehber-i Hürriyet Mektebi, Kürkçü Mahalle-

si'nde bulunan Nizamiye Medresesi arsası üzerinde daha önce yaptırılan ve Konya Darülmualiminin Mektebi'nin kullanmakta olduğu binada eğitim-öğretime başladı. Her iki okul 1910 yılına kadar aynı binayı kullandılar. Bu tarihte darülmualimin başka bir yere taşınınca bina Rehber-i Hürriyet Mektebi'ne kalmıştır.

Rehber-i Hürriyet Mektebi'nde 1921 yılında öğrenci olan Selçuk Es'in belirttiğine göre okul binası, hükümet binası ile Alaaddin Tepesi arasında uzayan tramvay hattının güney tarafında yer almaktaydı. Binanın güneyinde Nalıncı Baba Tekkesi, doğusunda bir metre boyunda demir parmaklıklarla çevrili küçük bir bahçe ve batısında eski belediye binası vardı. Okul binasının içi geniş bir salonun etrafına konumlanmış altı odadan ibaretti. Bu odalardan bir tanesi başöğretmen ve öğretmen odası olarak ikiye bölünmüş olup diğer beş oda dersane olarak kullanılmaktaydı. Duvarlar kireçli bağdadî, çatısı adi kiremitle örtülü idi.

Rehber-i Hürriyet Mektebi'nde H.1332/M.1913-1914 Konya Salnamesine göre 70 öğrenci bulunmaktaydı ve o yıla kadar okuldan mezun olan öğrenci sayısı 75 idi. Bu okula ait bir cetvelde 1918 yılında okulda 34 öğrencinin bulunduğu kayıtlıdır. Selçuk Es, 1921 yılında öğrenci sayısının 60-70 civarında olduğunu ayrıca okulda 25-30 kadar da Konya Darüleytam Mektebi öğrencisinin bulunduğunu belirtmektedir. Rehber-i Hürriyet Mektebi'nin, Cumhuriyet Devri'nde Hapishane Caddesi'nde bulunan başka bir binada hizmet

Rehber-i Hürriyet Mektebi

verdiği bilinmektedir. Eski bina 1927 yılında yol çalışmaları nedeniyle yıktırılmıştı. Okul yeni binada 1934 yılına kadar eğitim-öğretim vermiş ve daha sonra 19 Mayıs İlk Mektebi adını almıştır

9. SADIRLAR MEKTEBİ

Mesudiye Mektebi adıyla Sadırlar Yanık Camii Mahallesi'nde 1869 yılında açıldı. 1906 Konya Salnamesi'nde bu okulda İbrahim Efendi ve Yakub Efendi adlarında iki öğretmeni ve 56 öğrencisi bulunduğunu bildirilmektedir. Mesudiye Mektebi ge-

Sadırlar Mektebi

Sanat Mektebi

leneksel eğitim veren bir sıbyan mektebi iken Vali Ferit Paşa zamanında ıslah edilerek iptidai mektebi hâline getirilmiştir. Bu süreçte okulun binası ciddi bir tamirden geçirilmiş ya da yeniden yaptırılmıştır.

10. SANAT MEKTEBİ

Sanayi Mektebi Binası, Şems Mahallesi'nde, Şerafeddin Camii'nin batısında, günümüzde İl Genel Meclisi olarak kullanılan yapıdır. Mithat Paşa, 1869'da İstanbul'da kurulmasına ön ayak olduğu ilk Mekteb-i Sanayi'nin açılmasından bir yıl sonra Konya Valisi Ahmet Tevfik Paşa Konya'da bir "Sanayihane" açtırmıştı.

Sanayi mektebinin inşaatına Konya Valisi Ferit Paşa ve halkın yardımlarıyla 1899 yaz ayında başlatıldı. Okul 1901 Eylül'ünde üç yıllık yatılı Sanat Okulu olarak açıldı. Açıldığı zaman 17 öğrenci kaydedildi. Okulun müdürlüğüne de Çumralı Mehmet Emin getirildi. O zamanlar okulun bir demir işleri atölyesi ve bir de marangozhanesi mevcuttu. 1915'de okula kunduracılık, terzilik, fani-

la ve çorapçılık bölümleri ilâve edilmiş, 1922'de bir de arabacılık bölümleri eklenmişse de bir yıl sonra bu bölümler kaldırılmıştır.

Sanayi Mektebi 1918'de boşaltılarak öğrencileri Konya Darüleytam (Öksüz Yurdu'n)a taşınmış, bina önce belediye, daha sonra kolordu karargâhı olarak kullanılmıştır. 1919 Eylül'ünde bina yeniden Sanayi Mektebi'ne tahsis edilmiştir. Bu dönemde okul, gündüzlü öğrenci de kabul etmeğe başlanmıştır. 1924'de yılında dört sınıftan ibaret olan okul beş sınıfa çıkarılmış ilk üç sınıf hem nazari hem de ameli olmuş, diğer, iki sınıf yalnız ameliyata inhisar etmiştir. 1925'de okulun müstemilatı genişletilmiş yeni atölyeler açılmıştır. 1926'da yeni marangozhaneler yaptırılmıştır. 1927'de okul Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir. Okulun batı kısmına 1944'de model ve marangoz bölümü için yeni bir bina inşa edilmiş, 1951-1952 öğretim yılında motor ve elektrik atölyeleri için bahçeye bir pavyon kurulmuş, eski döküm atölyesi yıktırılarak küçük bir döküm atölyesi yaptırılmıştı. Aynı yıl kompleks içerisine motor ve ziraat aletleri tamir atölyesi ile elektrik atölyesi ilave edilmiştir. 1901'den 1932'ye kadar 2.187 yatılı, 501 gündüzlü öğrenci okula devam etmiştir. Okulun müdürleri, Mehmet Emin (1901), Tevfik Bey (1902), Bekir Sıtkı (1909), Lokman (1910), Halim (1911), Şevki (1913), Ferid (1914), Nazif (1917), Ekrem Reşat (1919), Tahir Fevzi (1921), Yusuf Cemal (1923), Mehmet Asaf (1928) Beyler'dir. 1967-1968 öğretim yılında okul şehir stadyumunun güneyinde inşa edilen yeni binasına taşındı.

11. SANAT MEKTEBİ MARANGOZ ATÖLYESİ

Konya Sanayi Mektebi'nin amacı fakir ve kimsesiz çocukları himaye etmek, sanâyi ve sanat konularında uygulamalı bilgiler vererek onları meslek sahibi yapmaktı. Aynı zamanda okul şehirdeki sanayinin gelişmesinde öncü rol oynayacak ve teknik eleman ihtiyacını karşılayacaktı. Konya Sanayi Mektebi 1901 yılında üç yıl süreli bir kurum olarak eğitim-öğretime başladı. Öğretimin esasını meslek dersleri oluşturmakla birlikte ders programlarında rüştiyenin üzerinde nazari derslerde yer almaktaydı. Öğrenciler sabahları iki saat nazari dersleri gördükten sonra atölyelere geçerek altı saatte uygulamalı sanat derslerini takip ederlerdi. Okulda 1912 yılına kadar nazari ders olarak Kur'an, Ulüm-ı Diniye, Türkçe, Musiki, Hüsn-i Hatt, İmlâ ve Kıraat, Tarih, Coğrafya, Hesâb ve Hendese dersleri okutulmuştu. Aynı dönemde okulda sanat şubesi olarak Demircilik, Tesviyecilik ve Marangozluk birimleri bulunmaktaydı. Sanayi Mektebi'nin öğretim süresi 1912'de dört yıla çıkarıldı. I. Dünya Savaşı'na girilmesi nedeniyle 1915 yılında ordunun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla okulda Kunduracılık, Terzilik, Çorapçılık ve Fanilacılık şubeleri açıldı. 1922 yılında bunlara Arabacılık şubesi ilave edildi. 1923 yılında bu şubelerin tamamı lağvedilmiştir. Okulun eğitim-öğretim sistemi 1924 yılında değiştirildi. Yeni sisteme göre Sanayi Mektebi ilk üç yılı teorik ve uygulama, son iki yılı sadece uygulamalı meslek derslerinin

Sanat Mektebi Marangoz Atölyesi

verildiği beş yıllık bir okul hâline getirildi. Bu şekilde iki yıl devam ettikten sonra 1926 yılında eğitim-öğretim süresi dört yıla düşürüldü. 1928 yılında tekrar beş yıla çıkarıldı. Okul 1940 yılında Marangozluk, Dökümcülük, Modelcilik, Tesviyecilik ve Demircilik şubelerinde eğitim-öğretim vermekteydi.

12. ŞEHİT SADIK MEKTEBİ

Şehit Sadık Bey Mektebi, adını ilk Türk hava şehitlerinden olan Sadık Bey'den almaktaydı. Okulun 1914 yılından sonra eği-

Şehit Sadık Mektebi

Topraklık Mektebi

Ulurmak Mektebi

tim-öğretime başladığı sanılmaktadır. Şehit Sadık Bey Mektebi binası Karacıgan Mahallesi'nde bulunmaktaydı. Şehit Sadık Bey Mektebi Cumhuriyet Dönemi'nde de eğitim-öğretim vermeye devam etmiştir.

13. TOPRAKLIK MEKTEBİ

Okul, 1877 tarihinde Topraklık Mahallesi'nde açılmış olup, eğitim öğretime mahalle mektebi olarak hizmet verirken, 1927 yılında Topraklık başmuallimliği olarak hizmete devam etmiştir. Okulun ismi 1935 yılında Topraklık İlkokulu olarak değiştiril-

miş, 1946-1947 eğitim öğretim yılında ismi Akçeşme İlkokulu olmuştur.

1954 yılında Topraklık Caddesi'ndeki şimdiki binası yapılmış, halen de eğitim öğretimi bu binada sürdürmektedir. 1997-1998 öğretim yılında Akçeşme ilköğretim Okulu olarak ismi değiştirilmiş olup, eğitim-öğretim hizmetine devam etmektedir.

14. ULURMAK MEKTEBİ

Nehr-i Kebir ya da Ulurmak Mektebi, Saka Mahallesi'nde henüz tespit edilemeyen bir tarihte sıbyan mektebi olarak açıldı. Bu okul 1913'de hususi mektepler içerisinde gösterilmektedir. 1906'de okulda birinci ve ikinci sınıf ile hazırlık ve inas şubelerinde okuyan 37 erkek, 20 kız öğrenci mevcuttur. 1907'de üçüncü sınıfı oluşmuş bir de okulda hafızlık öğretiminin yapılan bir sınıf açılmıştır. Bu dönemde okulda 39'u erkek ve 11'i kız olmak üzere 50 mevcuttur. 1914'de bir öğretmenin bulunduğu Ulurmak Mektebi 100 öğrenci öğrenim görmektedir. Ulurmak Mektebi'nin binası Cumhuriyet Dönemi'nde yıktırılarak okul arsasının çevresindeki bazı parseller de ilave edilerek genişletilerek burada Ulurmak İlk Mektebi'nin açılmıştır.

15. Tek katlı bir okul olarak görülen son fotoğrafta okulun ismi yazılmamıştır.

KAYNAKLAR:

Kerim Sarıçelik, Konya'da Modern Eğitim Kurumları, Konya, 2010.

Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Arşivi.

Mehmet Önder Konya Maarif tarihi Konya 1952.

Selçuk Es, Büyük Konya Ansiklopedisi, Koyunoğlu Müzesi.